

## Redactioneel

In de afgelopen tijd zijn velen geschrokken van, althans in de Nederlandse context, buitensporig gewelddadige acties. Buitensporig vanwege de ontspannen sfeer waarin het geweld plaatsvond: de verjaardag van een scholiere, een voetbalwedstrijd tussen jeugdteams. In reactie op deze gebeurtenissen ontstond er een massaal geweeklaag over gemis aan ethiek en moraal, over verloederding van zeden en een gebrek aan welk ontzag ook maar voor gezagsdragers. Tegelijk bekwam velen een gevoel van onzekerheid en machteloosheid wat betreft de verklaring en regulering van dit onverhoedse geweld. Onverhoeds want onvoorspelbaar, onverhoeds ook vanwege omvang en aard van het plotselinge geweld. Het geweld was bovendien schrikbaar vanwege degenen tegen wie het geweld was gericht, politieagenten en een grensrechter. Klassieke gezagsdragers die er zijn ten dienste van een geordend maatschappelijk verkeer, een eerlijk verloop van een wedstrijd tussen gelijkwaardige tegenstanders. Verontrustend was deze uitbarsting van geweld ook vanwege de willekeur, het onverwachte en plotselinge van de vechtpartij, de willekeur van de gekozen slachtoffers: winkeliers die hun pand moesten verdedigen tegen een menigte studenten en scholieren, dronken van het uit de AH geroofde bier, een voetbalvader die door de spelers van de tegenpartij wordt gelyncht. In beide gevallen was er sprake van een verschrikkelijke ongeremdheid, deels te verklaren als oorzaak en gevolg van het geweld dat plaats greep.

In Haren was er een losse aanleiding: een moedwillig verkeerd begrepen facebook-uitnodiging voor een verjaardagsfeest aan internetvrienden. Waar deze invitatie onbedoeld zonder begrenzing was verzonden, was de grap om het misverstand te miskennen en massaal aan de uitnodiging gehoor te geven. De enormiteit van het potentiële effect werd door de autoriteiten zonder inzicht in wat media kunnen bijdragen, nog eens versterkt door een halfhartige reactie die het midden hield tussen verbod en acceptatie. Juist die halfhartigheid, expressie van onzekerheid en wantrouwen aan de zijde van de autoriteiten, stimuleerde de massale toeloop nog eens extra. In die massaliteit deed zich een fenomeen voor dat religieuze betekenis heeft. Het is het door Durkheim geïntroduceerde begrip van de 'effervescence collective', waar de manipulatie van de totem – hier het dwanghek –, een euforie doet ontstaan, een besef van het hogere die de enkeling zich doet verliezen in de beweging van de massa, een euforie die oorzaak is van maar ook versterkt wordt door de overtreding van grenzen: winkels worden geplunderd, burgers gemolesteerd, de autoriteit bevochten.

In Almere is de religieuze connotatie van de schijnbaar willekeurige geweldsact het fenomeen van de zondebok. Waar in Haren er sprake was van een collectieve transcendentie-ervaring, ging het in Almere om een loutering van de schuld van het individuele falen. De grensrechter wordt de woestijn ingestuurd. Elk van de bij het incident betrokken voetballers van het B-team Nieuw Sloten, probeert de eigen mislukking te verhalen op de onschuldige official die slechts trachtte het voetbalduel in goede banen te leiden.

Nu kan een dergelijke religieuze vertaling van een naar het lijkt alledaags gebeuren misschien iets teveel van het goede zijn, toch kan op deze wijze de intensiteit van het gebeuren juist door zo'n metaforische bespiegeling in het juiste perspectief worden gezet. Het gaat niet om triviale gebeurtenissen maar om incidenten met een existentiële betekenis.

Deze thema's van het zoeken naar authenticiteit van ervaring en de beleving van transcendentie in de context van een relevante gemeenschap, maar ook dat van de erkenning van de eigen individualiteit, worden in deze aflevering van *Religie & Samenleving* uitvoerig beschreven. Door Ton Zondervan wordt de gemeenschapservaring op het Xnoizz festival in Flevoland gezien als een eigentijdse religieuze ervaring. Dit contrair aan de in de godsdienstsociologie veronderstelde betekenis van de individuele ervaring in de eigentijdse jeugdreligiositeit. Door Joris Kregting en Lieke Hoenselaar wordt nader ingegaan op de moderne religieuze beleving. Deze wordt volgens hen gekenmerkt door een nadruk op authenticiteit, transparantie, persoonlijke ervaring, en een verlangen naar non-institutionele vormen van participatie in een 'event-like' church. Geopend wordt met een essay van Gerard Dekker waarin hij de vraag poogt te beantwoorden waarom het christendom, hoewel revolutionair begonnen, ontwikkelingen naar een nieuwe toekomst steeds heeft geprobeerd af te remmen. Een kritische bijdrage over een religieuze institutie die, sociologisch beschouwd, eigenlijk gezien kan worden als een vloeken in de kerk.

Door Meerten ter Borg is een In Memoriam geschreven voor de bij hem gepromoveerde sociologe Karen Pärna. Deze aflevering wordt afgesloten met enkele boekbesprekingen, zowel op het terrein van de godsdienstsociologie als op dat van de godsdienstpsychologie.